OBSERVATIONS REGARDING ISTROROMANIAN ETYMOLOGY. ABOUT THE ISTROROMANIAN DIALECT DICTIONARY BY P. NEIESCU

Ana Maria Radu-Pop

Lecturer, PhD, West University of Timişoara

Abstract: Observations regarding Istroromanian etymology. About the Istroromanian Dialect Dictionary by P. Neiescu

Published by The Romanian Academy Publishing House, the two volumes from the Istroromanian Dialect Dictionary – Dicţionarul dialectului istroromân (DDI) by Petru Neiescu – I, 2014; II – 2015, a fundamental work for Romanian dialectology, gave us the background to advance etymological solutions for the words which do not have such an explanation. Moreover, our purpose is to complete the list of sources (borrowings), made by the author, for several words, and even to suggest some different etymons, by contrast to the linguist's solutions.

Key-words: Istroromanian, Italian language, Venetian dialect, Croatian language, etymology

Apariţia în Editura Academiei Române a *Dicţionarului dialectului istroromân* (DDI) semnat de Petru Neiescu (vol. I, 2014; II, 2015), lucrare fundamentală pentru dialectologia românească, ne-a oferit ocazia de a propune soluţii etimologice pentru unele cuvinte care, din diverse motive, figurează în dicţionar fără explicaţii de această natură, precum şi, în alte cazuri, completarea surselor de împrumut precizate de autor sau chiar avansarea unor etimoane diferite de cele propuse de lingvistul clujean.

În lucrarea de faţă vom avea în vedere doar literele A-B ale primului volum din dicţionarul amintit şi doar acele cuvinte pentru al căror etimon se poate trimite (şi) la o formă italiană şi/sau veneţiană. Ne-am oprit asupra acestei categorii de termeni datorită situaţiei oarecum particulare a împrumuturilor de origine italiană existente în istroromână.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3980 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:52 UTC)

Aşa cum am arătat şi cu alte ocazii[1], în faţa cercetătorului interesat de studiul elementelor de origine italiană din istroromână se ridică câteva probleme, două dintre acestea prezentând importanţă şi pentru lucrarea noastră: este vorba de *modul* în care acestea au pătruns (sunt împrumuturi directe sau au intrat prin intermediul croatei – după cum se ştie, majoritatea elementelor de origine italiană din istroromână se regăsesc şi în graiurile croate din Istria) şi identificarea*sursei de împrumut* (dialectul veneţian şi/sau italiana literară).

În ceea ce priveşte *modul de pătrundere* a termenilor italieni, pentru o parte dintre aceştia particularităţile fonetice indică cu siguranţă faptul că este vorba de împrumuturi indirecte, prin intermediul croatei (ex.: ir. *pârşút* „jambon, şuncă afumată” < cr. *pršut* <it. *prosciutto* etc.), în numeroase alte cazuri însă aspectul fonetic nu mai constituie un criteriu de departajare, elementele lexicale având acelaşi corp fonetic (sau unul sensibil asemănător) în italiană (dialectul veneţian şi/sau italiana literară) şi în croată (ex.: *birę* „bere” < it. *bìrra*, ven. *bira*, cr. *bira* etc.). Mai mult, nici criteriul semantic nu poate fi luat în calcul, termenii din această categorie având acelaşi înţeles în toate cele trei idiomuri – istroromână, italiană şi croată. Prin urmare, în cazul acestor cuvinte indicarea etimonului ridică probleme: împrumut din italiană, împrumut din croată sau etimologie multiplă – italiană şi croată.

În astfel de situaţii, cei mai mulţi lingvişti au acordat, la nivel teoretic, întâietate etimonului croat[2], iar lucrările în care se oferă şi indicaţii etimologice au rezolvat oarecum în acelaşi spirit această problemă. Excepţie fac *Istrorumänisches Glossar* al lui A. Byhan, în care autorul trimite, în limitele lucrărilor lexicografice existente în acel moment, la forme existente în croată, italiana literară şi dialectul veneţian, şi *Dicţionarul dialectului istroromân* al lui Petru Neiescu.

În opinia lingvistului de la Cluj, opinie pe care o împărtăşim şi noi, identificarea căii prin care au intrat în istroromână termenii de origine italiană – direct sau prin intermediul croatei – ar fi posibilă doar dacă s-ar stabili o cronologie a pătrunderii acestor elemente în istroromână şi în graiurile croate (vezi DDI: IX), or un astfel de demers este

[1] Vezi, în special, Ana-Maria Pop, *Elemente italiene în lexicul istroromânei: caracteristici şi dificultăţi*, în *Filologie şi bibliologie: studii*, volum coordonat de G. Chivu, A. Gafton, A. Chirilă, Timişoara, Ed. Universităţii de Vest, 2011, p. 327-341.

[2] Ana-Maria Pop, *Termeni istroromâni de origine italiană: împrumuturi directe sau prin filieră croată?*, în*Omagiu doamnei Maria Marin la aniversare*, volum coordonat de Daniela Răuţu, Adrian Rezeanu, Dana-Mihaela Zamfir, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2013, p. 400-404.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3980 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:52 UTC)

(aproape) imposibil de realizat având în vedere situaţia aparte a dialectului istroromân. În absenţa unui criteriu operant, singura opţiune rămâne trimiterea pentru etimonul cuvintelor din această categorie atât la formele din croată, cât şi la cele din dialectul veneţian şi italiana literară. Acesta este, de altfel, unul dintre principiile pe care P. Neiescu le aşază la baza lucrării sale:„Cum dicţionarul nostru nu este unul strict etimologic, ci dă doar indicaţii etimologice, stabilirea datei pentru fiecare cuvânt în parte, intrat din venetă în croată şi în dialectul istroromân nu a intrat în preocupările noastre. De aceea, *la cuvintele din această categorie, la indicarea etimologiei, am dat atât cuvântul croat, cât şi cel venet, uneori şi pe cel din italiana standard* (subl. n. A-M R-P), deşi, aşa cum am precizat, marea majoritate a cuvintelor de origine italiană au intrat din dialectul venet, nu din italiana standard" (DDI: IX-X).

În ceea ce priveşte sursa de proveniență – dialectul veneţian sau italiana standard – lucrurile sunt la fel de complicate: sunt situaţii în care particularităţile fonetice şi/sau semantice trimit cu certitudine spre dialectul veneţian (ir. *baladúr* „pridvor; balcon, terasă" < ven. *baladur* (faţă de it. *ballatoio*) etc.) sau spre italiana standard (ir. *cuńåt* „cumnat" < it. *cognàto* (faţă de ven. *cugnádo*) etc.), însă există numeroase cazuri în care această diferenţiere nu mai este posibilă din cauza faptului că aceste cuvinte au în ambele idiomuri forme sensibil asemănătoare (ir. *canélę*„ţeavă, tub" < ven. *canèla*, it. *cannèlla* etc.). Referitor la această categorie de împrumuturi, majoritatea lingviştilor consideră că cele mai multe sunt împrumutate din dialectul veneţian[3] (vezi şi *supra*).

Revenind la *Dicţionarul dialectului istroromân*, în urma parcurgerii corpusului volumului I, putem afirma că există o anumită inconsecvenţă între cele afirmate de autor în *Prefaţă* (vezi *supra*) şi rezolvarea propriu-zisă propusă în secţiunea consacrată etimologiei (aceeaşi situaţie se regăseşte şi în volumul al II-lea). Mai exact, sunt relativ numeroase situaţiile în care se face trimitere doar la forma din croată, nu şi la cea/cele din italiana literară şi/sau dialectul veneţian şi invers: se indică drept etimon doar forma/formele din italiana standard şi/sau dialectul veneţian, nu însă şi forma/formele din croată. În alte cazuri, unele cuvinte au rămas fără etimon sau trimiterea se face la un etimon mai puţin probabil. Prin urmare, în eventualitatea reeditării *Dicţionarului*, propunem următoarele modificări pentru partea de etimologie[4], modificări pe care, pentru

[3] *Vezi însă A. Kovačec, Éléments italiens du lexique istroroumain, p. 170, care consideră că o analiză aprofundată a acestei chestiuni ar putea evidenţia faptul că împrumuturile din dialectul veneţian sunt, în realitate, elemente italiene vechi.*
[4] *Lucrările consultate pentru stabilirea etimologiilor se găsesc la sfârşitul lucrării.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3980 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:52 UTC)

o mai mare rigurozitate, le-am grupat după cum urmează: a) cuvinte rămase fără etimologie în DDI; b) cuvinte pentru care se poate face trimitere şi la un alt etimon, pe lângă cel propus de autor (aşa-numita etimologie multiplă); c) cuvinte pentru care trimitem la un etimon diferit de cel menţionat de autor.

a) Cuvinte rămase fără etimologie în *DDI*:

armózina (Fi[5] 133 *C*, Da) s.f. Pomană.**Et.:** vezi it. de nord *alemosina*, ven. *almòʃina*.

bajét (Fi 220 *Z*)s.m. (mai ales la plural) Favoriţi. (vezi mai jos *bajéta*)

bajéta (Fi 220 *Sd*), **bazéta** (Fi 220 *J*), **bazéte** (Pe 430 *J*) s.f. (mai ales la plural) **1.** Favoriţi. **2.** Mustaţă. **Et.:** ven. *baʃete*, *baßete*,it. *basétta*.

balánţa (în sintagma *balanza de peze* – Pe 2021)s.f. Taler la cântar. **Et.:**cr. *balanca*,ven. *balanza*,„balanţă, cântar”.

balón (Ne-Ro *J*), **balún** (Da) s.m. **1.** Minge, balon. **2.** Băşică, bulă.; **3.** Un anumit fel de dans. **Et.:** cr., ven. *balon*.

balsam™¯ (GA III) vb. IV tranz. A îmbălsăma. **Et.:** vezi it. *imbalsamare*.

barufé¯se (Da) vb. IV refl. A se certa. **Et.:** cr. *barufat se*, ven. *barufarse*,it. *baruffarsi*.

biróč (Fi 973 *Sd*, Da), **birót̨** (Fi 973 *S*) s.m. Cabrioletă, şaretă. **Et.:** cr.*biroć*,it. reg. *biròccio*.

bişón (Fi 173 *Sc*) s.m. Buclă (de păr). **Et.:** cr. *bison*, ven. *bisson*.

bizi (Ko *S*) pl. t. Mazăre. **Et.:** ven. *biso, bisi*, cr. *biži*.

bot'™¯ (ALR II N 5/1274, Ko I/45), **but'™¯** (Pe-Ne *S*), **bot'a¯** (ALI 7/711 *J*), **bočé¯** (Da) vb. IV intr. A juca un joc **a)** cu o bilă (Ko I/45); **b)** cu două bile numite *bot'*, care se aruncă să lovească bilele celorlalţi jucători; **c)** cu bile (Da); **d)** cu pietricele (ALI 7/711 *J*). **Et.:** cr. *boćat*, it. *bocciàre*. Ar putea fi vorba şi de un derivat pe teren istroromân de la *bót'e / bóća*.

broştul¯é¯ (Da) vb. IV tr. A prăji puţin, a pârli. **Et.:** cr. *broštulat* „a prăji cafea” (< it. *brustolare*).

buldón (Fi 303 *S*) s.m. Fel de cârnaţi nedefinit mai îndeaproape. **Et.:** vezi ven. *buldon, boldon* „sângerete”; cf. şi it. *boldóne* (înv.) „cârnat”, cr. *boldûn* „(un fel de) caltaboş”, cr. *baldôn* „sângerete”.

[5] *Am păstrat siglele şi abrevierile utilizate în DDI pentru indicarea surselor de unde a fost preluat materialul, precum şi structura articolelor din dicţionar. Pentru a nu încărca textul, am renunţat însă la exemple.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3980 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:52 UTC)

burol (Ba *N*, Fi 623 *Sd*) s.m. **1.** Dulap. **2.** Scrin, comodă. **Et.:** vezi ven. *buró*; cf. şi cr. *boro*.

busóla (Pi I) s. Busolă. **Et.:** cr. *busola*, ven., it. *bùssola*.

b) cuvinte pentru care se poate face trimitere şi la un alt etimon, pe lângă cel propus de autor[6]**:**

adí¯o (Da) interj. Adio, salut, cu Dumnezeu!. **Et.:** it. *addio*. Vezi şi ven. *adio*, cr. *adijo*.

ajílo (Da) s.m. Creşă, grădiniţă de copii. **Et.:** it. *asilo*. Vezi şi cr. *ažilo*.

alméno (Pu, Ko *Sd*, Da) adv. Cel puţin, măcar. **Et.:** it. *almeno*. Vezi şi cr. *almêno*.

alóra (Pu, Ba *N*, Ko *Sd*) adv. Atunci. **Et.:** ven. *alora*. Vezi şi cr. *alora*, it. *allora*.

arivé¯ (Da) v. IV tr. A reuşi. **Et.:** it. *arrivare*. Vezi şi ven. *arivar*, cr. *arivati*.

automóbil (Mo *J*), **tomóbil** (Pa, Mo *J*)s.m. Automobil. **Et.:** cr. *automobil*. Vezi şi it. *automòbile*.

âmpoşté¯ (Da) vb. IV tr. A pune la poştă, a expedia. **Et.:** it. *impostàre*. Vezi şi cr. *impoštat*, *impoštati*, ven. *impostar*.

ânamor™¯ (Pu, Ga-Di), **namur™¯** (Pu) vb. IV refl. A se amoreza, a se îndrăgosti. **Et.:** it. *innamorare*. Vezi şi ven. *inamorar*, *-se*. Pentru a doua formă, vezi cr. *namurat(i) se*.

âncontr™¯ (Ga-Di, Da) vb. IV tr. A întâmpina. **Et.:** it. *incontrare*. Vezi şi ven. *incontrar*, cr. *inkontrat* „sresti, susresti, nekoga”.

ânfáti (Pu) adv. De fapt, când colo. **Et.**: it. *infatti*. Vezi şi ven. *infati*,cr. *infati*.

ânventé¯ (Da) vb. IV tr. A inventa. **Et.:** it. *inventare*. Vezi şi ven. *inventar*, cr. *inventat*.

balę (Ko *Élém.*)s.f. Balot. **Et.:** ven. *bala*. Vezi şi cr. *bala*.

bandiérâ (Ma), **bandíra** (Pe 2548 *J*, Ko *J*), **bandéra** (Pi, Pe 2548 *S*), **band™rę** (Ca), **bandérę** (Ga-Di, Ca), **bandéra** (By, Ie, Pe 2548 *B*, Mo), **band¯éra** (Da) s.f. Steag, drapel, stindard, flamură. **Et.:** ven., it. *bandiera*, cr. *bandira*. Pentru formele cu *e*, vezi ven., cr., slov. *bandera*.

barat™¯ (Pi) vb. IV tr. A avea de a face, a schimba obiecte. **Et.:** cr. *baratati*. Vezi şi ven. *baratar*, it. *barattare*.

barofántu (Pi)s.m. Scandalagiu. **Et.:** ven. *barufante*,„certăreţ, bătăuş”. Vezi şi vezi ven. *barufanto*, cr. *barufant*.

[6] *Etimonul adăugat de noi se află după trimiterea Vezi.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3980 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:52 UTC)

baştárdę (Ko *Élém.*) s.f. Bastardă. **Et.:** it. *bastarda*. Vezi şi cr. *baštârda*, ven. *bastardo* (adj. şi s.m.)

beléţâ (Pi), **beléţę** (By, Ca) s. Frumuseţe. **Et.:** ven., it. *belezza* (de fapt, ven. *beleza* – n.n. A-M R-P). Vezi şi cr. *beleca*.

beń (Pi, Pe-Ne *N*, Ko *Sd*, Da), **ben** (By, Mi II, We II, Pi, Ca, Sâ-Fă) adv. **1.** Bine. **2.** De acord, în regulă. **Et.:** cr., ven. *ben*, it. *bene*. Pentru forma *beń*, vezi, mai ales, cr. *benj*.

biâetário (Ko *S*) s.m. Conductor, controlor de bilete la autobuz. **Et.:** cf. it. *bigliettario* (învechit). Vezi şi cr. *bigljetarjo*[7].

biâetá¯o (Ko *Élém.* 165) s.m. Controlor (de bilete). **Et.:** it. *biglettaio*. Vezi şi cr. *biljetajo*.

blu (Da) adj. Albastru, azuriu. **Et.:** it. *blu*. Vezi şi ven., cr. *blu*.

blúza (Pa, Fi 673 *J Sd*, Da), **blúzę** (Fi 673 *N S*) s.f. Bluză. **Et.:** cr. *bluza*. Vezi şi ven. *bluʃa*,it. *blùsa*.

bó¯a (Pi, ALR II N 4/1002) s. Călău, gâde. **Et.:** it. *boia*. Vezi şi ven. *boia*, cr. *boja*.

bómba (Sâ-Fă, Ko *J*, Da), **bómbę** (Ca) s. **1.** Bombă (Ca, Sâ-Fă, Ko *J*). **2.** Grenadă (Sâ-Fă). **Et.:** cr. *bomba*. Vezi şi it., ven. *bomba*.

bombard™¯ (Ko *J*), **bombardé¯** (Da) vb. IV tr. A bombarda. **Et.:** cr. *bombardirati*. Vezi şi it. *bombardàre*, cr. *bombardat*.

bonbón (Pi I), **bonbóne** (Pi I), **bonbóni** (Pi I), **bumbón** (Pi I, Da), **bumbóne** (Mo), **bambóne** (ALR II 15/6911) s.m. **1.** Bomboană. **2.** Caramelă. **Et.:** ven. *bombon*, *bumbon*. Vezi şi it. *bombóne*, cr. *bombuoni*.

bordunåle (Pi, By, We II) s. pl. **1.** Scânduri groase. **2**. Stâlpi de telegraf. **3.** Zăvor de scândură groasă. **Et.:** ven. *bordonal*. Vezişi it. *bordonale*, cr. *bordunal*.

bóve (Pi) s. Vas de fier de care se leagă vapoarele, babá, bintă. **Et.:** it. *bove*. Vezi şi cr. *bova* „geamanduri ancorate de-a lungul coastei”, ven. *bova* „geamandură”.

bråv (Pu, Pi, Ca), f. **bråvę** (Pu, Ca), n: **brávo** (Ko) adj. **1.** Brav**. 2.** Viteaz. **3.** Bun. **4.** Destoinic. **5.** Vrednic. **Et.:** it. *bravo*. Vezi şi ven., cr. *bravo*.

brávo (Mo, Ko *J*) interj. (Folosit mai ales în exclamaţii) Bravo!. **Et.:** ven., it. *bravo*. Vezi şi cr. *bravo*.

[7] http://www.istrianet.org/istria/linguistics/istroslavo/gonan-scorice1.htm.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3980 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:52 UTC)

bróful (Fi 165 *N Sc*), **brúfol** (Pe-Ne *Sc*, Fi 165 *C*), **brofúâ** (Pe-Ne *S*, Ko *S*), **brufúâ** (Ko *N*, Fi 165 *Sc*, Da) s.m. şi n. **1.** Bubuliţă. **2.** (la pl.) Coşuri pe obraz. **3.** Furuncul. **Et.:** ven. *brufolo*. Vezi şi cr. *brufol*, *bruful*, *brùfulj*.

brun (By, We III), f.: **brúnâ** (Pi) adj. Brun. **Et.:** ven., it. *bruno*. Vezi şi ven., cr. *brun*.

bruşkín (Da) s.m. Perie aspră de spălat podelele sau hainele de lucru. **Et.:** ven. *bruschin*, it. *bruschino*. Vezi şi cr. *bruškin*.

bucalín (Fi 634 *Sd*, Da) s.m. şi n. Oală de noapte. **Et.:** cr. *bukalin*. Vezi şi ven. *bucalin*.

bufet (Ca) s. Restaurant, bufet. **Et.:** cr. *buffet* (nu *buffet*, n.n. A-M R-P). Vezi însă it. (înv.) *buffet*, cr. *bufet*.

bunåskę (By) s. Vijelie, furtună mare. **Et.:** ven. *borasca*, it. *burrasca*. Vezi şi cr. *buraška*.

buro (Pe-Ne *S*, Ko *S*, Fi 1497 *Sd*, Pe-Ne *S*, Da) s.m. Unt. **Et.:** cr. *buro*. Vezi şi it. *burro*.

buşta (Da) s.f. Plic. **Et.:** it. *busta*. Vezi şi cr. *bušta*.

buştin (Fi 678 *Sd*, Da) s.m. Pieptar, ilic. **Et.:** cr. *buštin*. Vezi şi it. *bustino*.

butiâę (By, Ge, Pi, Pu) s.f. **1.** Sticlă. **2.** Butelie. **Et.:** it. *bottiglia*. Vezi şi cr. *butiâa*.

c) cuvinte pentru care propunem un etimon diferit de cel menţionat de autor[8]**:**

batiménât (Pi I), **batiménț** (Pi II) s. judecată. **Et.:** it. *battimento*. Vezi, mai degrabă, cr. *batimenat* „şedinţă de judecată” (< it. *dibattimento*).

bârsa (Pi, Mo, ALR II N 5/1327, Fi 1176, Pe-Ne N, Ko *J Sc*, Da), **bârsę** (By, Ge, We II, Pu, Ga III, Ca, Ko *J Sd*, Fi 1176 *N S*) s. f. **1.** Sac. **2.** Traistă. **3.** Pungă. **4.** Măsură pentru cereale. **Et.:** cr. *borša*, it. *borsa*. Vezi, mai degrabă, cr. *brsa*.

bikerín (Ca) s. Pahar. **Et.:** cr. *bičerin*, ven. *bicerin(o)*. Vezi, mai degrabă, it. *bicchierino*.

birarí¯e (Ca) s. Berărie. **Et.:** it. *birreria*. Vezi, mai degrabă, cr. *birarija*, ven. *birarìa*.

bişcót (Da) s.m. Biscuit. **Et.:** cr. *beskot*, it. *biscotto*. Vezi, mai degrabă, cr. *biškot*.

bót'e (ALR II 1/56, ALR II N 5/1274, ALR II N 4/1096, Ko *J*), **bút'e** (Pe 1747 *S*, Ga III, Pe-Ne *S*), **bót'a** (ALI 7/ *J*, Pe 1249 *B J*, Da) s.f. **1.** Bilă **a)** de lemn; **b)** la jocul în care fiecare jucător, având două bile, le aruncă încercând să le lovească pe ale

[8] *Etimonul propus de noi se află după trimiterea Vezi.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3980 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:52 UTC)

adversarilor; **c)** cuglă. **2.** Minge. **3.** Cocoaşă. **4.** Guşă**. 5.** Mâner la coarbă, mănunchi. **Et:** it. *bocce*, ven. *bozza*. Vezi, mai degrabă, it. *boccia*, ven. *bocia* „bilă (la popice)”, cr. *boća, bućа, buča* „lopta; boća za boćanje”.

brócul (Fi 1673 *C M*), **brocúl** (Fi 1673 *Z*) s.f. Conopidă. **Et.:** cr. *brokula* (prin schimbarea sufixului f. *-ula*> m. *-ul*). Vezi, mai degrabă, ven. *brocul*.

brómbuâ (Fi 1250) s.m.; **brómbula** (Fi 1250 *Sc*), **brómbulę**(Fi 1250 *S*) s.f. Fiertură din frunze de piersic, de gutui etc. cu care se dă aromă butoaielor. **Et.:** cr. *brombulati*, ven. *brombolar*. Vezi, mai degrabă, cr. *brômbul*, ven. *bròmbolo*.

bú¯a (Ma, By), **búie** (Ma) s.m. Călău, gâde. **Et.:** it. *bujo* [sic!]. Vezi, mai degrabă, it., ven. *boia*, cr. *boja*.

bukín (By, Pi, Da) s. **1.** Sipcă. **2.** Cămiş la pipă. **3.** Partea cămişului pipei ce intră în gură. **4.** Muştiuc la instrumente muzicale. **Et.:** ven. *bochin*, it. *boccino*. Vezi, mai degrabă, cr. *bukin*, ven. *buchin.*

ABREVIERI

adj. = adjectiv
adv. = adverb
C = Costârcean
cf. = confer
cr. = croat(ă)
f. = feminin
intr. = intranzitiv
it. = italian(ă)
J = Jeiăn
înv. = învechit
m. = masculin
N = Noselo
pl. = plural
refl. = reflexiv
s. = substantiv
S = Suşnieviţa
Sc = Sucodru
Sd = sud (în satele de la sud de *Učka Gora*)

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3980 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:52 UTC)

tr. = tranzitiv

tranz. = tranzitiv

vb. = verb

ven. = dialectul veneţian

Z = Zancovţi

LISTA LUCRĂRILOR DIN CARE S-A EXTRAS MATERIAL PENTRU DICŢIONAR

ALI = *Atlante linguistico italiano*, [Roma], vol. I-VII, 1995-2008 (cifra arabă indică numărul volumului; după „/" se dă numărul hărţii)

ALR II = ALR II = *Atlasul lingvistic român*, Partea a II-a (ALR II), vol. I, de Emil Petrovici, Sibiu-Leipzig, 1940 (cifrele arabe indică numărul hărţii).

ALR II N = *Atlasul lingvistic român II, serie nouă*, vol. I-VII, Bucureşti, 1956-1972 (cifra arabă indică numărul volumului; după „/" se dă numărul hărţii)

Ba = Matteo Bartoli, Material notat de M. Bartoli în satele istroromâne, publicat de Sextil Puşcariu în *Studii istroromâne*, III, Bucureşti, 1929, p. 97-141.

By = Arthur Byhan, *Istrorumänisches Glossar*, în „Sechster Jahresbericht des Instituts für rumänische Sprache (Rumänisches Seminar) zu Leipzig", herausgegeben von dem Leiter des Instituts Prof. Dr. Gustav Weigand, Leipzig, 1899, p. 175-396.

Ca = Cantemir = Traian Cantemir, *Texte istroromâne*, Bucureşti, EA, 1959.

Da = Antonio Dianich, *Vocabolario istroromeno-italiano. La varietà istroromena di Briani (Bərščina)*, Pisa, 2010.

FI = GoranFilipi, *Istrorumunjski lingvistički atlas. Atlasul lingvistic istroromân. Atlante linguistico istrorumeno*, Pula, 2002.

Ga III = Andrei Glavina, *Glosar român-istroromân*, publicat de Sextil Puşcariu în *Studii istroromâne*, III, Bucureşti, 1929, în capitolul *Glavina III*, p. 176-179.

Ga-Di = Andrei Glavina, Const. Diculescu, *Calindaru lu rumeri din Istrie*, Bucureşti, 1905.

Ie = A. Ive, *L'antico dialetto di Veglia*, în „Archivo glottologico italiano", t. IX, (1886), *apud* By.

Ko = August Kovačec, *Istrorumunjsko-hrvatski rječnik (s gramatikom i tekstovima)*, Pula, 1998 (material extras din capitolul *Rječnik*, p. 19-230).

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3980 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:52 UTC)

Ko I = August Kovačec, *Descrierea istroromânei actuale*, Bucureşti, 1971.

Ko, *Élém.*= August Kovačec, *Éléments italiens du lexique istroroumain* , în „Linguistica", XXXII (1992), II, Ljubljana, p. 159-175.

Ma = Ioan Maiorescu, *Itinerar în Istria şi vocabular istriano-român*, ediţia a II-a, publicată de T. Maiorescu, Bucureşti, 1900.

Mi II = Fr. Miklosich, *Über die Wanderungen der Rumunen in den dalmatinischen Alpen und den Karpaten*, Viena, *apud* By.

Mo = Leca Morariu, *Lu fraţi noştri. Libru lu rumeri din Istrie. Cartea românilor din Istria. Il libro degli rumeni istriani*, Susńeviţa (Valdarsa) – Jeiăn (Seiane), Suceava, Editura revistei „Făt-Frumos", 1928.

Ne-Ro = Material extras de P. Neiescu din corespondenţa cu Robert Doričić, student din Jeiăn.

Pa = Material nepublicat în ALR II, notat de Ştefan Paşca la Jeiăn.

Pe = Ugo Pellis, Manuscrisul anchetelor efectuate la istroromâni pentru ALI, nepublicat în volumele apărute până în prezent.

Pe-Ne = Material extras din manuscrisul anchetei sau din înregistrările magnetice efectuate la istroromâni de către Emil Petrovici şi Petru Neiescu (urmate, când a fost cazul, de sigla localităţii).

Pi = Iosif Popovici, *Dialectele române din Istria*, Partea a II-a (*Texte şi glosar*), Halle a.d. S., 1909 (materialul cuprins în *Glosar*)

Pi I = Iosif Popovici, *Dialectele române din Istria*, Partea I (*Referinţele sociale şi gramatica*), Halle a.d. S., 1914.

Pi II = Iosif Popovici, *Dialectele române din Istria*, Partea a II-a (*Texte şi glosar*), Halle a.d. S., 1909 (material extras din *Texte*).

Pu = Sextil Puşcariu, *Studii istroromâne*, în colaborare cu Matteo Bartoli, A. Belulovici şi A. Byhan, III, *Bibliografie critică – Listele lui Bartoli – Texte inedite – Note – Glosare*, Bucureşti, 1929.

Sâ-Fă = Richard Sârbu, Vasile Frăţilă, *Dialectul istroromân. Texte şi glosar*, Timişoara, Editura Amarcord, 1998.

We II = Gustav Weigand, *Istrisches I (Fortsetzung)*, în „Jahresbericht des Instituts für rumänische Sprache", Leipzig, vol. I, 1894, *apud* By.

We III= Gustav Weigand, *Istrisches II (Fortsetzung)*, în „Jahresbericht des Instituts für rumänische Sprache", Leipzig, vol. II, 1895, *apud* By.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3980 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:52 UTC)

LUCRĂRI CONSULTATE PENTRU STABILIREA ETIMOLOGIILOR

Boerio, Giuseppe, *Dizionario del dialetto veneziano*, Venezia, Reale Tipografia di Giovanni Cecchini edit., 1867 (http://books.google.com/).

***, *Dizionario italiano-romeno (Dicţionar italian-român)*, ediţia a III-a, revăzută şi adăugită, Bucureşti, Editura 100+1 Gramar, 2000.

Kalčić, Slavko, *Roverski ričoslovnik*, Juršići, 2003 (pdf).

***, *Il vocabolario Treccani*, http://www.treccani.it/Portale/homePage.html.

Lukežić, Iva, Zubčić, Sanja, *Grobnički govor XX. Stoljeća (gramatika i rječnik)* (pdf)

Rosamani, Enrico, *Vocabolario giuliano dei dialetti parlati nella regione giuliano-dalmata*, Trieste, Edizioni Lint, 1990.

Šarić, Milan, Brumgnach, Edward, *Istrian – Croatian – Italian – English Dictionary. Istarsko – Hrvatski – Talijanski – Engleski Rječnik. Istriano – Croato – Italiano – Inglese Dizionario. Istrijanski – Hrvacki – Talijanski – Ingleški Besidarnik* (http://www.brumgnach.us/uploads/ICIE%20Rev3%20final.pdf).

Skok, Petar, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I, *A – Jùzbaša*, Zagreb, Jugoslavenska Akademija Znanosti i Umjetnosti, 1971.

http://www.istrianet.org/istria/linguistics/istroslavo/gonan-scorice1.htm.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3980 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:52 UTC)